

Válogatásunkban zömében XX. század eleji alkotások szerepelnek. Úgy gondoljuk, hogy a historizmus vége, a modernizmus hajnala rendkívül érdekes korszak volt. Az építészet – akárcsak a többi művészeti ág – megszabadult a kánon béklyójától. Új utakat kutattak az építészek, minden változásban volt. A magyar premodernben megjelenő kreativitás elsősorban formakeresés volt, másodsorban térkíséret. Új formák és motívumok jelentek meg, stílusok és annak idézetei keveredtek. Éppen ez az időszak adta meg a lehetőséget alapkérdések felvetésére. Ide tartozik a „mi a nemzeti” kérdése is - összhangban más nemzetállamok útkeresésével.

A későbbiekben is voltak változtatásokkal terhes időszakok. Gondoljunk csak a szocreál néhány rövid évére. Ami akkoriban kényszernek tűnt, abból korunk építészetét is megtermékenyítő alkotások jöttek létre.

A fenti időablakok építésze felettebb sokszínű és mégis nemzeti, hiszen a miénk. A nemzeti építészeti kánon fogalma ma nehezen értelmezhető, viszont korunk alapkérdéseit most is fel kell tennünk. Inspiráljanak minket a kiválasztott épületek a beszélgetések során!

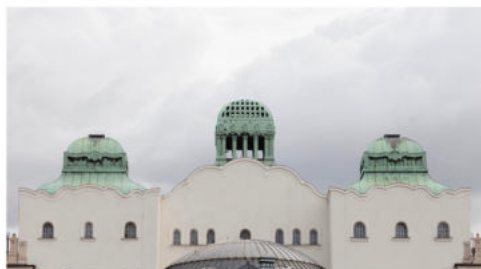
Szabadság híd
 cím: Budapest IX - XI
 átadás éve: 1896
 tervező: Feketeházy János
 foto: Danyi Balázs

Megyei Kórház Klubháza
 cím: Győr, Zrínyi utca 13.
 építés éve: 1968
 tervező: Ivánka András
 foto: Danyi Balázs

Dóm tér
 cím: Szeged
 építés éve: 1932
 tervező: Rerrich Béla
 foto: Danyi Balázs

Gellért gyógyfürdő
 cím: Budapest XII,
 Szent Gellért tér 1.
 építés éve: 1909-1918
 tervezők: Sebestyén Artúr,
 Hegedűs Ármán,
 Steik Izidor
 foto: Danyi Balázs

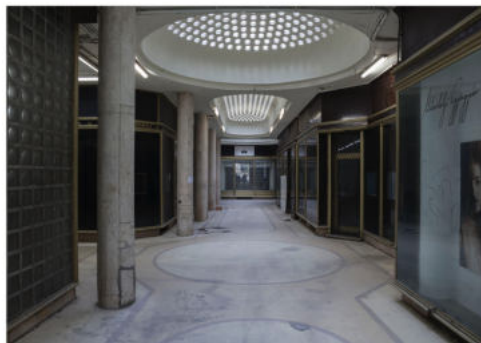

Városmajori Jézus Szíve-plébániatemplom
 cím: Budapest XII,
 Csabai utca 5.
 építés éve: 1932-1933
 tervező: Arkay Aladár
 és Bertalan
 forrás: Lissák Tivadar,
 1942

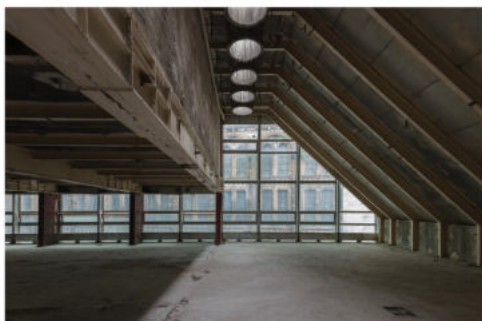
Zeneakadémia
 cím: Budapest VI,
 Liszt Ferenc tér 8.
 építés éve: 1904-1907
 tervező: Gerl Kálmán,
 Korb Flóris
 foto: Danyi Balázs

BME "R"-épület
 cím: Budapest XI,
 Műegyetem rakpart 9.
 építés éve: 1955
 tervező: Rimanóczy Gyula
 foto: Danyi Balázs

Passzázs
 cím: Budapest V,
 Petöfi Sándor utca 12.
 építés éve: 1941-43
 tervező: Gerlőczy Gedeon
 foto: Danyi Balázs

Teherelosztó
 cím: Budapest I,
 Nándor utca 5.
 építés éve: 1974-1979
 tervező: Virág Csaba
 foto: Danyi Balázs

Felsőkereskedelmi iskola
 cím: Budapest VIII,
 Vast utca 5-11.
 építés éve: 1909-1912
 tervező: Lajta Béla
 foto: Danyi Balázs

SÁFRÁNY SAROLTA - CALIFORNIA

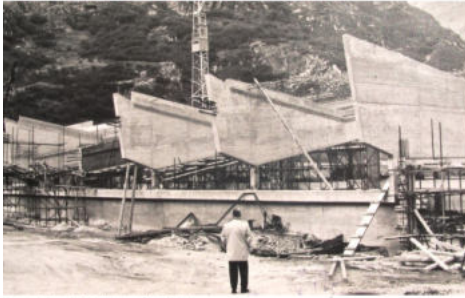
Pessaron Gateway, 1952 Pessaron, AMCP/FA

HUDECLÁSZLÓ - SHANGHAI

Park Hotel, 1934 KFA

GUTH FERENC - BOURG-SAINT-PIERRE

Tunnel du Grand-Saint-Bernard, 1970 SvUJ

ARCHIKON

ARCHIKON

A magyar építészeti különös részét képezik azok az alkotók, akik életüket, szakmai karrierjüket Magyarországon kezdték, mégis leghíresebb épületeik más országokban, sok esetben más földrészen épültek. Úttörő munkásságuk generációkat inspirált és a mai napig ikonikus részei a városképnek és az építészeti diskurzusnak.

Az innováció iránti vágy, a kreatív hozzáállás és a progresszív gondolkodásmód tette lehetővé, hogy regionálisan és nemzetközileg elismert életművet hozzanak létre. Legyen szó mérnöki kihívásról, városépítészeti problémáról, stílusbeli kérdésről, iskola alapításról, vagy új építészeti irányzatról, minden területen letették kezjegyüket.

GOLDFINGER ERNŐ - LONDON

Delicat, Ipswich, 1961, GFA

ROTHIMRE - NEW YORK

The San Remo, 1933 Central park, AMCP/FA

NIAMEY

ALGÍR

LONDON

BOURG-SAINT-PIERRE

PARAJDI MESTER LÁSZLÓ - NIAMEY

Cour d'Appel de Niamey, 1985, NIGERIA

ÁZBEJSÁNDOR - ALGÍR

Stade, 1972 ALGERIA

GONDA KÁROLY - SHANGHAI

Capital Theatre, 1926 KFA

FILLINGER VILMOS - SAO PAULO

Martell Building, 1959 BRAZILIA

BREUER MARCEL - NEW YORK

The Moll Breuer, 1951, AMCP/FA

SHANGHAI

Továbbírás, továbbélés. A mai kor egyik fontos témája a 'nem építés', a meglévő házak használata, melyekre ezáltal mint örökség tekinthetünk. Válogatásunkban olyan épületeket sorakoztatunk fel, melyek egyszerre régiek és újak, korosak és kortársak. Múlt és jelen összefonódik bennük, a kulturális és materiális rétegek egymásutánja egyfajta folytonosságot hoz létre. Ezek a mozdulatok, kiegészítések és hozzátételek biztosítják a továbbélést. Számunkra a továbbírás, mint tett jelenti az épített örökségünkről való gondoskodást, ami az időbéliséggel szoros összefüggésben értelmezhető és művelhető.

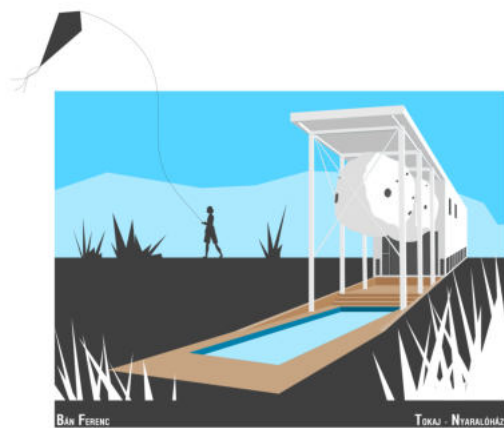
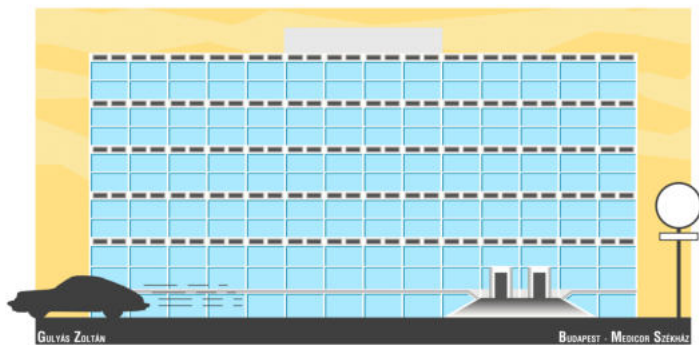
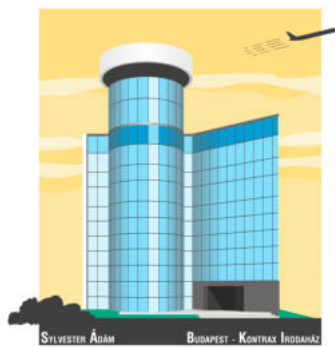
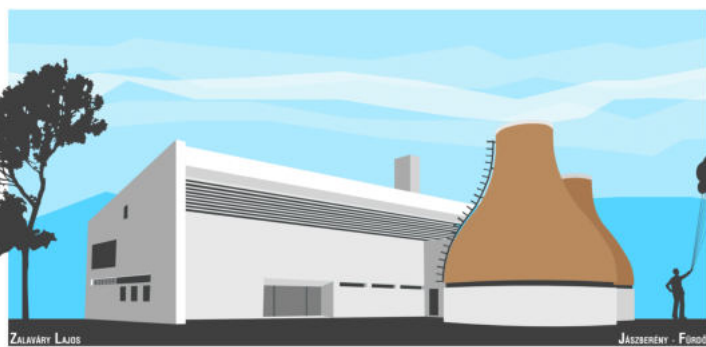
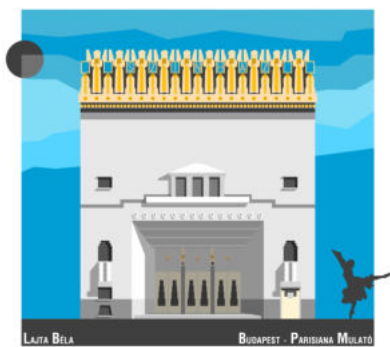
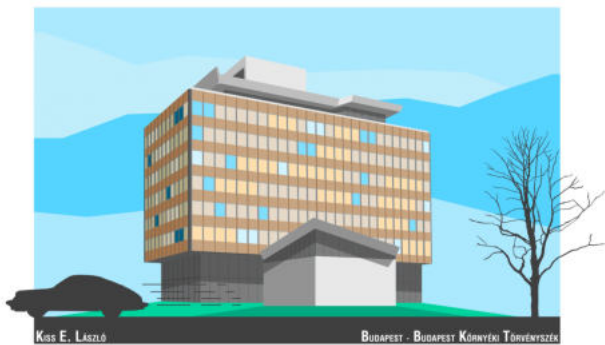

batalab (Batali-Pócsi Gergő, Batali-Pócsi Péter, Ostorócsky Nóra, Pomási Doróttya, Surján Borka)

- **Kilátó, Gyöngyös**
eredeti: 1924
kortárs: NeriArchitects, 2015
forrás: www.neriarchitects.hu
- **Várkapu látogatóközpont, Szolnok**
eredeti: a XIX század elején nyomtalanul elpusztult szolnoki vár
kortárs: Arter Építészstúdió, 2020
forrás: www.arter.hu
- **Gomba, Budapest**
eredeti: Schall József, 1942
kortárs: Hatodik Műterem, 2014
forrás: www.archdaily.com
- **Kőház átépítése, Salgótarján**
eredeti: 1908
kortárs: Okka Építésziroda, 2015
forrás: www.okka.hu
- **Dömötör-torony, Szeged**
eredeti: középkor
kortárs: Vánca Művek, 2017
forrás: www.epiteszforum.hu
- **A budai Őri utca 72. felújítása, Budapest**
eredeti: középkori maradványokon kékbarokk polgárvárosi ház
kortárs: GINXGO Architects, 2021
forrás: www.epiteszforum.hu
- **Bencsés Főpátság bazilikájának megújítása, Pannonhalmi**
eredeti: Storno Ferenc, 1876
kortárs: John Pawson és 3b Építésziroda, 2015
forrás: www.johnpawson.com
- **Liget-i-műterem és villa, Budapest**
eredeti: Bálint Zoltán, Jámber Lajos, 1905
kortárs: monoSTUDIO, 2016
forrás: www.monostudio.hu
- **Piarista Központ, Budapest**
eredeti: Hülli Dezso, 1917
kortárs: M+Teampannon, kollektív műterem, 2011
forrás: www.epiteszforum.hu
- **Láng Művelődési Központ, Budapest**
eredeti: Tokár György, 1970
kortárs: Archikon, 2018
forrás: www.epiteszforum.hu

ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNKET
MEGHATÁROZÓ 10 ÉPÜLET
SZERINTÜNK

B O R D

1. **MEGÁLLO**

2. **VENDEGLŐ**

3. **PARK**

4. **FORRÁS**

Közös forrás . Nemzeti építészetünk meghatározó épületei

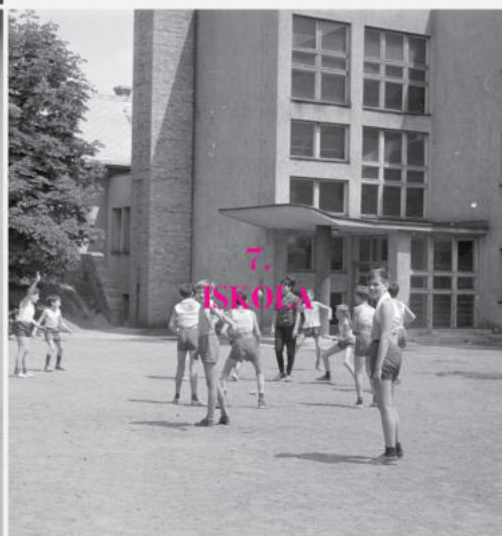
A magyar építészeti örökség tíz legfontosabb, kánonteremtő értékének kiválasztásakor tíz fogalmat sorolunk fel. Közös jellemzőjük, hogy mindenki számára elérhető, egyes életszakaszokban aktív szerepet játszó kvázi közterek, átmeneti terek sajátos nemzeti jellemzőkkel, és karakterjegyekkel. A találkozások, a közösségi élet, a közös nemzeti kultúránk és viselkedésünk terci. Minőségük, ápoltságuk, nyitottságuk és kialakításuk, kvalitásuk, valamint a bennük történő események összessége adja építészeti és nemzeti alapvető kapcsolatát. A fogalmi elnevezések összefoglaló jellegűek, egy tipikus téri struktúrára utalnak, a gyűjtőnév az adott funkció- és karakterjeggyel ellátott köz / tereket jelenti. Az illusztrációk kizárólag a Fortepan válogatásából származnak, jelzve a képanyag szintjén is a közösségi felhasználás szabadságát, valamint a történeti távolságot. E terek nemzeti építészetünk építőkövei.

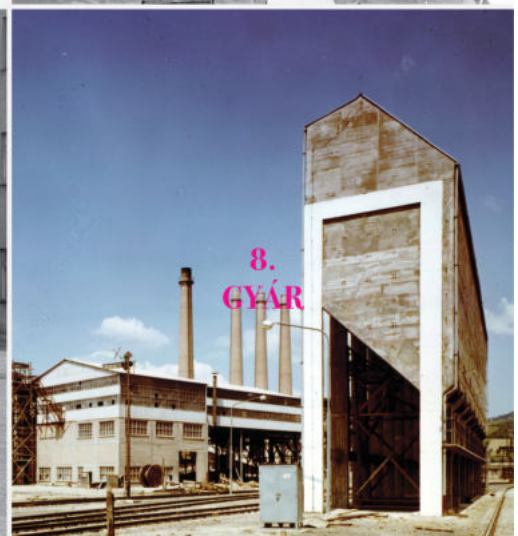
5. **JÁTSZÓ**

6. **GANG**

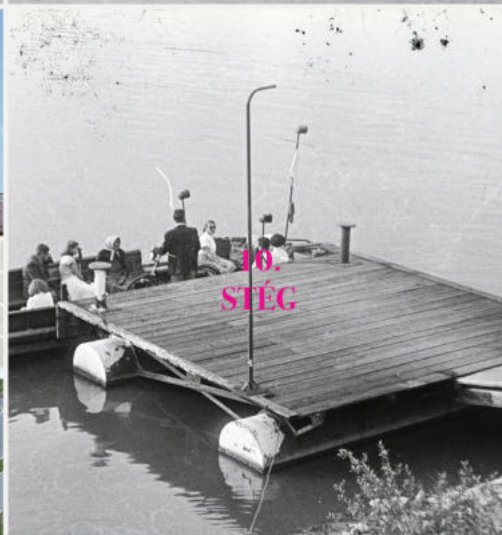
7. **ISKOLA**

8. **GYÁR**

9. **TÉLTER**

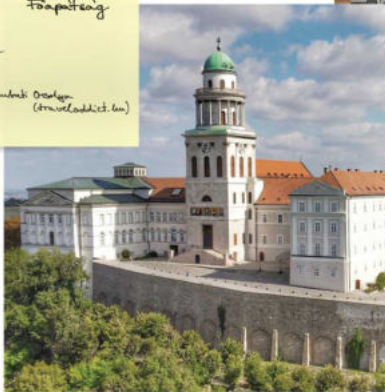
10. **STÉG**

1. *Megálló // helybuszváróigényes utatillamoszoldhagyó*
Étvös út, buszváróigényes utatillamoszoldhagyó, Gyermekvasút (Úttörővasút) Normafa megállója mellett, Magyarország, Budapest XII., 1973, Forrás: Fortepan / UVATERV
2. *Vendéglő // kertbelsővárosi-alkalmazás*
Balki Vendéglő a Hivósölygy úton, Magyarország, Budapest II., Hivósölygy, 1938, Forrás: Fortepan / Saly Noémi
3. *Park // ágazóvárosi-pont*
Mangitshegy, Magyarország, Budapest, 1968, Forrás: Fortepan / Zsandi Zsolt
4. *Tornác // teraszokéletpérgőbeállítás*
1936, Forrás: Fortepan / Páll András
5. *Játszó // játszótér*
Klauzál téri játszótér, kálitás a vízcsarnok épületéből, Magyarország, Budapest VII., 1974, Forrás: Fortepan / FOFOTO
6. *Gang // belsővárosi-alkalmazás*
Német utca (Bacsó Béla utca) 36/b az udvar felől nézve, Magyarország, Budapest VIII., 1977, Forrás: Fortepan / Jankovszky György
7. *Iskola // andráscsarnokterület*
Erthi úti Általános Iskola (ma Farkasréti Általános Iskola) udvara, Magyarország, Budapest XI., 1960, Forrás: Fortepan / Szathmáry Géza dr.
8. *Gyár // iparközpontterület*
Duna Cement Művek (ma Duna-Dráva Cement Kft. Váci Gyára), kőbőrázó, kötélpálya leadó állomás, Magyarország, Vác, 1963, Forrás: Fortepan / Iványi Kálmán
9. *Télter // otthonközvetlen*
Hajócsy úti házak a Tűr István utca felől, Magyarország, Pécs, Uránváros, 1960, Forrás: Fortepan / Lechner Nonprofit Kft. Dokumentációs Központ
10. *Szög // kikötővárosi-pont*
Üdülősor, az Újpest-Magyar és Pálinkásdűlő közötti atkélőhajó kikötője, Magyarország, Budapest IV., 1954, Forrás: Fortepan / Reményi József

Y-házak Tapolca
1972-86
Építők: Kiss Tamás
fotó: Körösi Tamás (melanobalaton.eu)

Bauhauskúri Bence's Falupálota
2006 -
fotó: Szabolcs Osvay (bruneladit.eu)

Orvosi Klubháza Győr
1963-68
Építők: Ivánka András
fotó: Schmal Fülöp (építészforum.eu)

Gyermekotthon Terelő
1993-2000
Építők: Karmacsy Tamás, Jánoski Péter
fotó: Lugosi Hugo László (kawaii.kisepkovek.eu)

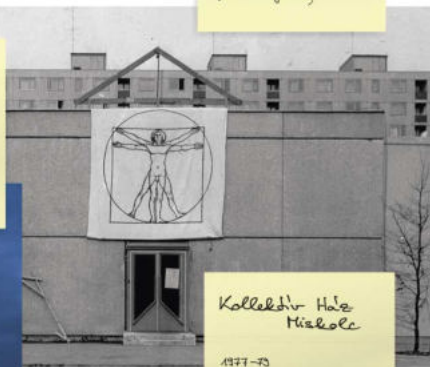
Magyar Tudományos Akadémia
1962-65
Építők: Friedrich August Stüler
fotó: Károlyi (wikipedia.org)

Hello Wood Szabványtervezési Balványlaka
2012
Építők: Borbála Péter, Csik András, Vágvölgyi Eszter
fotó: Borbála Péter, Csik András, Vágvölgyi Eszter, Balázs Dávid, Babos Máté
fotó: Csik András (architecty.com)

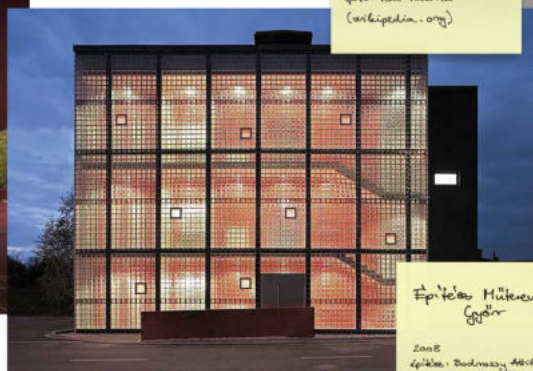
Magyar Zene Háza Budapest Városliget
2021
Építők: San Fujimoto
fotó: Ben Péter 12 (wikipedia.org)

Kollektív Háza Miskolc
1977-79
Építők: Bodnaryi Csaba
fotó: formatervezés.hu, utkötő (Ponyi Ádám, Kollektív Háza TDK, 2018)

Általános Iskola Szentpéterfa
2023
Építők: CAN Architects
Építésköz: CAN Architects (canarchitects.eu)

Építész Műteremház Győr
2018
Építők: Bodnaryi Ágnes, Csörgény Tamás
fotó: Hajkó Tibor (kawaii.kisepkovek.eu)

AZ ÉPÍTÉSZET ANNYIRA LEGYEN NEMZETI, AMENNYIRE AZ ADOTT KÖZÖSSÉG KULTÚRÁJA ÉS AZ ADOTT HELY AZ. Értékes - építészeti szempontból is - házak, épületek gyűjtése lehet hasznos, lehet vele cél akár a közízlés formálása vagy valamilyen építészeti színvonal meghatározása, de ne jelentsen kánon formálási kényszert. A házak, épületek kötődjenek elsősorban közösségekhez és a helyhez, formálódnak ezek belső törvényszerűségei szerint. Éppen ezért ne legyen kényszer a nemzeti jelző sem. Válogatásunk olyan házak, épületek, építmények gyűjteménye, melyeknek létrehozásában, alakításában meghatározó a közösségi akarat és/vagy amelyeknek közösségformáló, -építő ereje van. Hiszünk abban, hogy használati, téri és nem építészeti-esztétikai szempontokból kell eredeztetni a házakat. A képek kiválasztásának szempontja a könnyen elérhető forrás volt: a tablóra a Google keresés első három találatából választottuk ki a fotókat. Post-it-eken várjuk: **Akinek van további javaslata, tegye hozzá!**

CSEH ANDRÁS DLA
ÉLŐ JÓZSEF
KÖNINGER SZILÁRD
NÉMETH DÁVID
TÁTRAI ÁDÁM
CANARCHITECTS.HU

Építészet és nemzet

Közös forrás. Nemzeti építészetünk meghatározó épületei

Az általunk választott művek alapvetően közösségi épületek, melyek sokakat megszólítanak, akarva-akaratlanul formálnak. Olyan épületek, melyeket közösségteremtés, téri, környezeti kapcsolataik, illetve értékmegőrzés szempontjából iránymutató példának gondolunk.

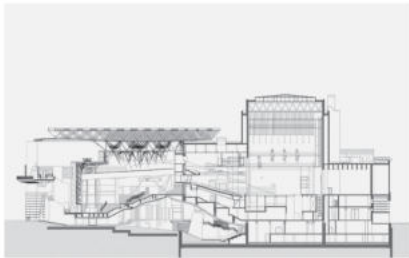
Fontosnak érezzük hangsúlyozni a tervpályázatok jelentőségét, ezért példáink nagy része pályázati terv megvalósulása. A tervek közvetett szerepéről sem szeretnénk megfeledkezni, hiszen építészként számtalan tervünk nem valósul meg, azonban ezek is hatnak a szakmánkra, ezáltal épített környezetünkre.

Zsolnay Kulturális Negyed
Pécs, 2011
MCXVI Építészműterem
Cuba Kati, Herczeg László,
Pintér Tamás János
tájjelölés: S71, Új Irány
kép: metri

MTE SZ új székházának terve
Budapest, 1970
Zalavári Lajos
kép: építészfórum

Nemzeti Színház terve
Budapest, 1977
Bán Ferenc
kép: Magyar Művészeti Akadémia

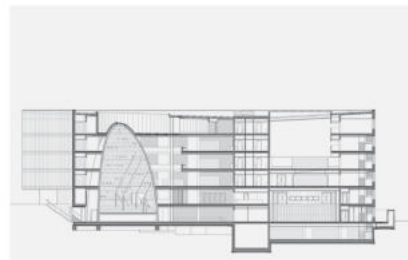
Szent József római katolikus templom
Révfülpös, 1982
Tóth Ferenc
kép: Békly János, Index

Várkerület rehabilitáció
Sopron, 2014-15
Heszlík Műterem
Szabó Levente DLA,
Biri Balázs, Dvorzák Jossica,
Kobout Dávid, Simon Csolya
tájjelölés: Geom Műterem
kép: Heszlík Műterem

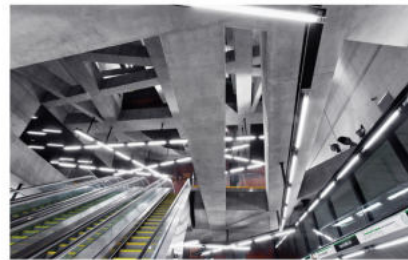
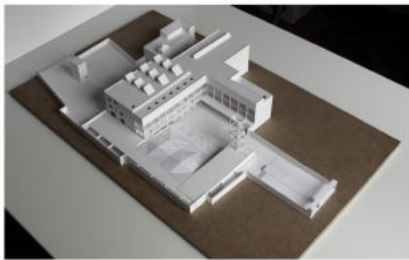
Párbál Gyermekegkothon
Péribál, 1993-2000
Károcsy Tamás, Jánosch Péter
kép: Wanger Zolt

Központi vásárcsarnok
Budapest, 1977
Peca Samu
kép: Békly Krisztián - We Love Budapest

Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont
Pécs, 2010
Tóth és Balázs Építész Műterem
Balázs Mihály, Tarnócsky Tamás,
Tatár Balázs
kép: Tóth és Balázs Építész Műterem

Szent-Györgyi Albert Agóra
Szeged, 2012
BAHCS Művek
Helmle Csaba, Bóger András,
Frank György
kép: Bóger András

4-es metró
2010
Generáltervezés:
Esz Zoltán, Csapó Balázs - PALATIUM
Építész tervezők:
Bikás Park, Beickner Dóra, Újbuda kőp.:
Amal Máté, Kalvin tér: Kosztolányi
Zsolt, Kelenföld VPI, Fővám tér: Szem
Gellért tér: sporaarchitects, Rákóczi tér:
Dévényi Tamás, H. János Pál pápa tér:
Puhl és Dajka Építész Iroda, Mőrtész:
Zsigmond körút és Keleti pályaudvar:
Gelester András
kép: Fülöp tér állomás, Bajnoszky Tamás

Építészet és nemzet I.

/a dmb műterem gyűjteménye/

Állandó hivatkozásainkat gyűjtöttük össze. A kiválasztott épületek, alkotók az építészeti hagyományt folytatott mindennapos párbeszédünk sarokpontjai. Személyes válogatásunk azáltal válik a hazai élet reprezentatív gyűjteményévé, hogy mi magunk állandóan visszatérünk hozzájuk, merítünk belőlük, továbbadjuk értékeiket.

Az egyéni választás így módon közösségi értéké válik. Személyes vonatkozásai miatt nem egyszerűen az épületek fényképeit rendeztük tablóra. Két- és háromdimenziós skicceken keresztül szeretnénk érzékeltetni azt az alkotói párbeszédet, ami életre hívja ezeket az épületeket munkáinkban.

A rajz mindig egy épület absztrakt leképezése a papírra. Érdekes módon azáltal lesz több mint egy fénykép, hogy sokkal kevesebb annál. A lényeg az elhagyásban, a redukcióban van. Csak az marad, ami valóban fontos. Csak az a nézel, csak azok a formák, csak az az anyagjelölés ami fontossá vált számunkra.

A valódi építőanyagok felhasználásával létrejövő makettek olyan skiccek, amelyek anyagszerűsége nemcsak absztrakt formák, hanem hangulatok bemutatására is alkalmas. A kupacok pakolása közben a formák magukat írják tovább. Elszakadnak a kiindulás pontoktól. Ahogyan kulturális folytonosságot teremtve a gyűjtemény darabjai is csak titokban költöznek be munkáinkba. Néhol felismerhető, néhol egyáltalán nem, de gondolatban jelen vannak.

dmb

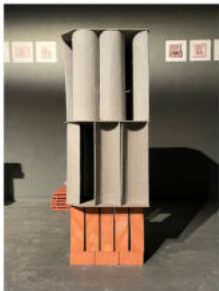
U. Nagy Gábor

Zsidai ház,
Szentgotthárd, 2001

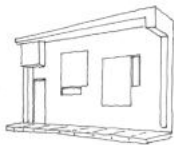
Janesch Péter

Széher úti családi ház
Budapest, II., 1994

Tomay Tamás

Daru utcai családi ház,
Budapest II., 2012

Pazár Béla

Avas-Déli Református templom
Miskolc, 2019

dmb műterem

Falvai Balázs, Nagy Márton, Török Dávid
Nedeczky Zsolt, Ónodi Bettina, Soltész Angéla,
Wesz Mátyas

Budapest, 2023. május 20.

Janáky István

Ragályi Elemér háza,
Budapest II., 1991

Karácsony Tamás

Mindszenty tornacsarnok
Esztegom, 2002

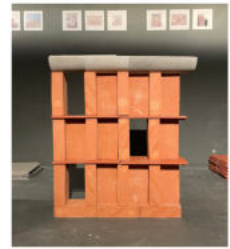
Ártér Építész Műterem

Tiszalpart Mozi
Szolnok, 2005

Balázs Mihály

Isteni Irgalmasság Temploma,
Győr-kisgyéyer, 2010

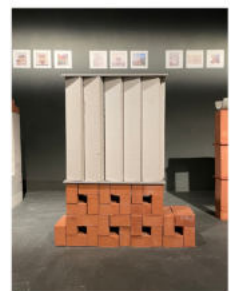
Nagy Tamás

Családi nyaralo
Gödöllő, 2007

Zsuffa - Kalmár

Családi ház
Budapest III., 2012

Építészet és nemzet II.

/a dmb műterem gyűjteménye/

Hallgatóinkkal a „Szegedi Sárgában” jártunk. A Tisza árterületén kialakult nyaralóövezet épületei hulladékanyagok felhasználásával jöttek létre. Anyaghasználata a környék ipari létesítményeinek produktumait mutatják. Ami már nem kellett a gyárban, beépült a nyaralóba. A többnyire szintmagas oszlopokra állított építmények saját erőből, építések bevonása nélkül, kalákában készültek. Tudatos esztétikai szándék nélkül az anyagok spontán találkozásai, az egyes épületek egyedi formai megoldásai és a kiválasztott kortárs építészeti alkotások, régióknál építészeti kultúrájának nagyon közel álló szeletei.

Tudatos formakövelésről természetesen nem beszélhetünk. Ahogyan a spontán építmények létrehozói nem ismerhették a kiválasztott műépítészeti alkotásokat, éppúgy a tervező építések sem követték szándékosan a tiszaparti nyaralóinak egyedi karaktereit. Amennyiben létezik hasonlóság közöttük, akkor azt a munkákban megnyilvánuló leleményesség eredményezi.

Találékony, melyet az egyik esetben a szükség hívott életre, míg a másik esetben tudatos mérnöki komponálás eredményeként jött létre.

Skiccek, kupacok, spontán épületek. Médiumok, melyek segítségével igyekeztünk megjeleníteni a megragadhatatlant. A két tablón megjelenő alkotások háttérben a helyi identitás keresése rejtezik.

dmb

U. Nagy Gábor

Zsidai ház,
Szentgotthárd, 2001

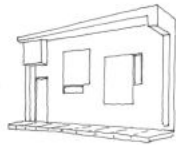
Janesch Péter

Széher úti családi ház
Budapest, II., 1994

Tomay Tamás

Daru utcai családi ház,
Budapest II., 2012

Pazár Béla

Avas-Déli Református templom
Miskolc, 2019

dmb műterem

Falvai Balázs, Nagy Márton, Török Dávid
Nedeczky Zsolt, Ónodi Bettina, Soltész Angéla,
Weisz Mátyas

Budapest, 2023. május 20.

Janáky István

Ragályi Elemér háza,
Budapest II., 1991

Karácsony Tamás

Mindszenty tornacsarnok
Esztegom, 2002

Ártér Építész Műterem

Tiszafüredi Mozi
Szolnok, 2005

Balázs Mihály

Isteni Irgalmasság Temploma,
Győr-kismegyér, 2010

Nagy Tamás

Családi nyaraló
Godolló, 2007

Zsuffa - Kalmár

Családi ház
Budapest III., 2012

Tánccsűr

Könyvek: Dezső Eklér Campo culturale a Nagykálló, Premio internazionale di architettura Andrea Palladio Electa, Milano 1991 52-57. || Julius Natterer, Thomas Herzog, Michael Volz Gebäude auf einem Campingplatz, Nagykálló, Ungarn (Architekten Dezső Eklér, Imre Makovecz) 1988 Holzbau Atlas Zwei, Institut für Internationale Architektur-Dokumentation GmbH, München 1991 (utánnyomás 1999.) 25. || Verlag Karl Baedeker BAEDERER Allianz ReiseFührer Ungarn Stuttgart 1993. 71, 237. || Francisco Asensio Cerver World of Environmental design, Landscape of Recreation II (Amusement Parks), Nagykálló Cultural Camp, Dezső Eklér Barcelona 1995. 224-231. || Götz Gutdeutsch Building in Wood - Construction and Details Birkhäuser, Lookout Tower and Reception Building, Nagykálló Basel-Berlin-Boston 1996. 72-

Kilátó

77. || Jeffrey Cook Seeking Structure from Nature - The Organic Architecture of Hungary, Recreation Facilities, Nagykálló Birkhäuser, Basel-Berlin-Boston 1996. 42-51. || Edited by Frantisek Sedlacek Award Winning Architecture, International Yearbook'96, Hungary - Dezső Eklér Prestel, Munich-New York 1996. 120-123. || Natterer, Winter, Herzog, Schweizer, Volz Holzbau Atlas, Institut für Internationale Architektur - Dokumentation, Thomas Herzog: Vielfalt der Moderne, Gebäude auf einem Campingplatz, Nagykálló, Architekten Dezső Eklér, Imre Makovecz München 2003. 273. || Folyóiratok: Nagykálló Camp by Dezső Eklér, Architectural Contaminator Utopica, Treviso, Italy 1990/n.4 46. || Camping de Nagykálló, Techniques and Architecture, Regirex-France, Paris 1991/3. 36.

Fogadóépület

Fürdő

Nagykálló-Harangod Népművészeti tábor 1986-1991

Étkező

The 1991 Andrea Palladio International Architecture Prize Abitare, Editrice Abitare Segesta, Milano 1991. dicembre 130. || Opere finaliste del premio internazionale di architettura „A. Palladio“ TRASP, Multigraf s.r.l., Venezia 1991 45. || Joachim Szwowski Schnitzen, Töpfern und Tanzen, Das Téka-tábor Camp für Tänzer und Handwerker Baustein, 7/8. Witten 1993. 25. || Kiyō Matsumoto Hungarian Organic Architecture, Cultural Camp, Nagykálló World Interior Design (WIND), Shotenkenchiku, Tokyo 1993. 20-24. || Alessandro Massarente Centro ricreativo Téka - Nagykálló, Ungheria Area, Milano 1997. márc.-ápr. 38-47. || Folk Arts Camp in Nagykálló, www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2012/12/19/folk-arts-camp-in-nagykallo-hungary-by-ekler-architect/

Könyvek: Masayuki Fuchigami EUROPE The Contemporary Architecture Guide Vol.3., Winery in Mezőzombor Toto Shuppan, Tokyo 2001. 314-315. || Winery Building, 1995, Mezőzombor; Apartment Building, 1995, Szolnok Vertigo, Budapest 2002. 73., 120., 145., 157., 162., 209., 237., 257. || Günther Feuerstein Biomorphic Architecture Axel Menges, Stuttgart / London 2002. 102-103. || Marco Casamonti, Vincenzo Pavan Cantine architettura 1990-2005, Domäne Disznókő Tokaj, Ungheria, 1993-1995 Federico Motta Editore, Milano 2004. 68-77. || Wolfgang Ruske Timber Construction for Trade, Industry, Administration, Winery in Mezőzombor/ Hungary/Organic Birkhäuser-Publishers for Architecture, Basel, Boston, Berlin 2004. 114-117.

Borászat

Tokaj-Disznókő borászat 1993-1995

Traktorgarázs

Sean Stanwick and Loraine Fowhows Wine by Design, Disznókő - Eklér Architect Wiley-Academy, John Wiley & Sons Ltd. West Sussex 2006. 70-77. || Architecture and Wine in Central Europe - Architecture and Wein in Mitteleuropa, Galerie Jaroslava Fragnera, 126-129, 2013 Prague || Folyóiratok: Eklér Dezső Winery in Mezőzombor Domus804, Milano, Maggio 1998. 52-57. || Dezső Eklér Vinařský závod v Mezőzomboru ERA - Ekologie Realizace Architektura, Brno 5/2002. 22-25. || C. von Ritter-Zahony Disznókő DIVO, Nr.23 1997/09. 12. || Olga Hainess Dezső Eklér: Azienda Vinicola a Mezőzombor L'Architettura Naturale, Gorizia 8/2000. 10-17. || Edwin Heathcote Bold new vintage of 'chateau' buildings Financial Times Tuesday August 12 2003 13. || Edwin Heathcote National identity, Hungarian Architecture: Modernist & Organic The Architects' Journal 19/02/04 52. || Mirko Zardini The Architecture of Wineries DOMUS February 2004. 42-43. || Matthias Mochner

Organische Bauten Deutsche Bauzeitschrift 6/2004. 16. || Designer Wineries, Campari International Magazine, 2005. Issue 15., Campari Group, Milan, pp.14-17. || Külföldi megjelenések Disznókő Borászatáról Hugh Pearman tanulmánya alapján Pásztor Kiadó: (www.hughpearman.com) Pearman, Hugh: The incredible new architecture of wine: a publishing phenomenon, 2006.03.01. || http://hughpearman.com/the-incredible-new-architecture-of-wine-a-publishing-phenomenon/ || Casamonti, Marco-Pavan, Vincenzo: Caves - architecture du vin 1990-2005, Actes Sud/Motta, 2004 || Richard Peters: Wineries with style, Mitchell Beazley, 2004 || Webb, Michael-Pfeiffer, Erhard: Adventurous Wine Architecture, Images Publishing, Australia, 2005 || Hartje, Hans-Perriner, Jeaniou: Wineries: Architecture and Design, h. Kliczkowski, Madrid || Ferrand, Franck-Kauffmann Jean-Paul: Bordeaux Chateaux: a history of the grands crus classes 1855-2005, Flammarion, 2009

Könyvek: Luca Molinary and Anja Visini The World Winery Collection Forma Edizioni L'arte L'architettura, Firenze 2020 156-163. || Folyóiratok: Somló Winery Complex / Eklér Architect - www.archdaily.com/299206/somlo-winery-complex-ekler-architect/ Berlin, Shanghai, Mexico City, Santiago 2012 || Winery Complex in Somló, Hungary by Eklér Architects www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2012/12/19/winery-complex-in-somlo-hungary-by-ekler-architects/ || Eklér Dezső: Somló Winery Complex. Eklér Architect.- in: Archiworld. Design & Detail. 213. Seoul Korea 2013. 56-67. || Archiworld Co., Ltd. Architecture, Interior, Environment, Landscape, Design & Construction Dossier Publication- www.archiworld-pa.com/ || Somló Winery, Somlóvásárhely (2012) - in: A10 #51 May/June 2013. On the spot. 11. || Dezső Eklér: Szent Helena Winery Complex - in: WORKshop. issue 09, ISSN 2223 1293, Choix Publishing Inc. c/o USACAN Media Dist. Srv. Corp, Plattsburgh, NY. 178-189.

Somló Szent Ilona borászat 2006-2014

Valéry Namur: Á quoi sert l'architecture? - in: architecture intérieure cree ARCHITECTURES COMMERCIALES HOTELS TOURISME DU VIN. Mars 2013. Société D'édition de Presse, Paris. 76-79. || Architecture news: letter from Hungary, www.wallpaper.com/architecture/architecture-news-letter-from-hungary/608769853 / 2013 || ekler architect: champagne maturing factory, www.designboom.com/weblog/cat/9/view/24783/ekler-architect-champagne-maturing-factory.html, 2013 || Champagne Maturing Facility EKLER ARCHITECT divisare.com/projects/276980-Ekler-Architect-Champagne-Maturing-Facility, 2014 || Somló Maturing Facility 2014.11.07. www.archiworld.com/projects/140813/somlo-champagne-maturing-facility.html, || A10 new European architecture #65 - Variation on tradition - Daniel Kovács and Levente Polyák - Pécsinger Winery, Szent Ilona Winery and Kreinbacher Champagne Winery 59. || Someliers' Heaven, Paolo Basso, Braun Publishing, 2015

Pezsgőpince

Pezsgőerlelő

Borászat

Sokan képesek fantasztikusát létrehozni, de egyszerűt csak kevesen.

/ Sámsondi Kis Béla

Magyarnak lenni annyit jelent, mint az öt génusz - a *derűs életeszmény (Dél)*, a *kultiváltság és a szociális egyensúly (Nyugat)*, a *természetközelség és érzékenység (Észak)*, a *szabadságvágy (Kelet)* és a *szövevényes gazdagság (Erdély)* - világában egyensúlyt teremteni... A Kelet-Nyugat ellentét csak egyetlen úton számolható fel. Ez az út, hogy az ember a magyarság ötrétiségének tudatára ébred, az alföldi és a nyugati közé beiktatja a délnyugati és az északit és az erdélyit, vagyis olyan genialis erőt, amely a feszültséget feloldja. / Hamvas Béla 1940

Három dolgot kell minden épületnél figyelembe venni (amint Vitruvius mondja), amelyek nélkül egyetlen épület sem érdemi meg a dicséretet: és ezek a hasznosság vagy kényelmesség, a tartósság és a szépség. / Andrea Palladio 1570

E három tulajdonság egyszerre lehet jelen a jó értelemben vett egyszerűségben, korszaktól függetlenül.

Pincesor, Herceghát / XIX.sz.
/ Hamvas Béla

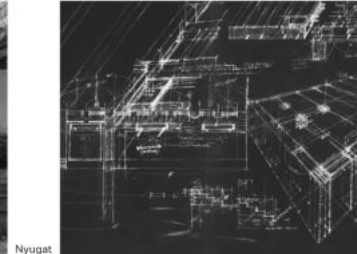
Dél

Poharász, Badacsony / Calmeyer Ferenc 1967
/ Hamvas Béla

Pityerszer, Szalafő / XVIII-XX.sz.
/ Hamvas Béla

Nyugat

Szövevényes épületek / Sámsondi Kis Béla 1960
/ Sámsondi Kis Béla

Bárfa tőre / XVI.sz.
/ Hamvas Béla

Észak

Szt. László templom, Hollóháza / Csaba László 1967
/ Hamvas Béla

Kukorítógépek, Kőröscsabadi / XX.sz.
/ Hamvas Béla

Kelet

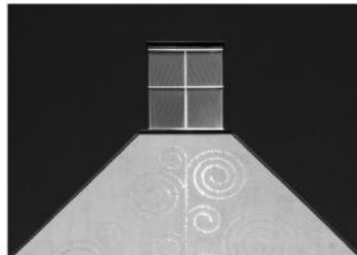

Tiszassági fürdő, Jászberény / Zalavány Lajos 1968
/ Hamvas Béla

Erdőtemplom, Szászhermány / XII-XVII.sz.
/ Hamvas Béla

Erdély

Szt. Anna templom, Madéfalva / Macalik Arnold 2017
/ Hamvas Béla

FINTA JÓZSEF

Haglomag Apartmanház a Budai Várban
Budapest, I. Fortuna utca 8
2000

REIMHOLZ PÉTER

foto: Polinszky Tibor

Paksi Szentlélek-templom
Paks, Hősök tere 34.
1991

MAKOVECZ IMRE

foto: Bárnóczy Norbert

Chemolimpex-OTP-irodaház
Budapest, Deák Ferenc u. 7-9.
1985

GULYÁS ZOLTÁN

foto: Kovács Dániel

Új Színház
Budapest, Paulay Ede utca 35.
1909

LAJTA BÉLA

Magyar Állami Operaház
Budapest, Andrássy út 22.
1884

YBL MIKLÓS

Országos Rendőr-főkapitányság
Budapest, Teve utca 4-6.
1997

FINTA JÓZSEF

Nemzetközi Kereskedelmi Központ
Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 12.
1990

FINTA JÓZSEF

Hoffmann (Zentai)-villa
Budapest, Szépvölgyi út 88/A
1934

FISCHER JÓZSEF

foto: Gondócs Csaba

Székely Nemzeti Múzeum
Sepsiszentgyörgy, Kós Károly utca 10.
1912

KÓS KÁROLY

foto: Kocsis B. János

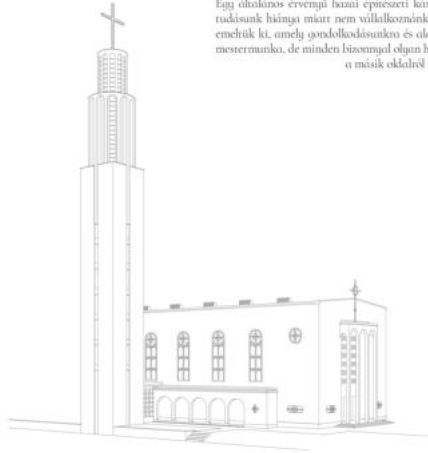

Premontreite kolostor és templom
Zsámbék
1234

"Épületek csak környezetükkel együtt értelmezhetők, ebbe beleértve a kort is, amelyben létrejöttek. Nincsenek törölhető, értéktelen korszakok, nincsenek felejthető munkásságú generációk. Építészeti teljesítményt magyarrá az tesz, ha mi magyarok igazságait időtlennek érezzük. Így válik a magyar építészeti példaértékű képviselőjévé a kifogástalan reneszánsz Bakócz kápolna, az Eiffel/Serres jegyezte Nyugati pályaudvar, vagy éppen a politikailag elátkozott ötvenes években fogant "R" épület."

MEGÉLT MAGYAR ÉPÍTÉSZEK

Egy általános érvényű bszai építészeti kánon alapjainak meghatározásán, se a formátum szűkössége, se a mindenre kiterjedő akadémia tudásunk hiánya miatt nem vállalkoznánk. Az akkibbi rizikusított épületet, ezért abból az egyébként létező kánon általunk megélt terebből emeltük ki, amely gondolkodásunk és alapvető szakmai identitásunk formáló hatású gyakorolta. Van köztük megezősítő, és vitán felül álló mestermunka, de minden bízommal olyan hitűk ezek, amelyek nemzeti ömadorunkat keretezik, ugyanakkor európai pozíciókat megerősítik, a másik oldalról néve azt igazadják. Referencióértékük nem politikai, ellenben világi.

Pászti Szent István templom - Budapest, II. kerület
Kisvárdy Gyula

1912

Hoffmann-villa - Budapest, II. kerület
Fischer József

1931

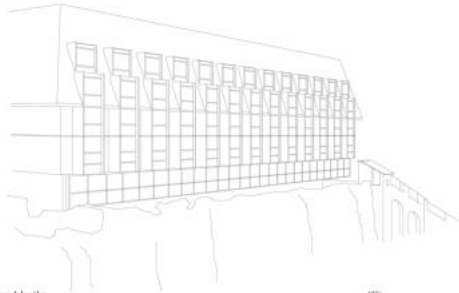
MEMOSZ-székház - Budapest, VI. kerület
Gálikov Lajos, Postay István, Petrich György, Szendrői György

1950

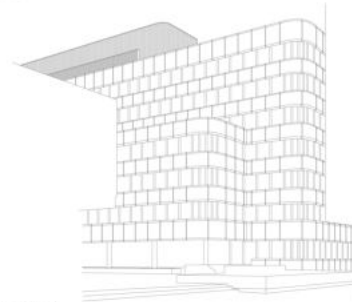
DeChanel-villa - Budapest, II. kerület
Alday Bertalan

1940

Hilens Island - Budapest, I. kerület
Pászti Béla

1976

Városháza - Székesfehérvár
Magyar Géza

1987

Szentmihályi Egység ETK - Budapest, VIII. kerület
Studio Fragments

2012

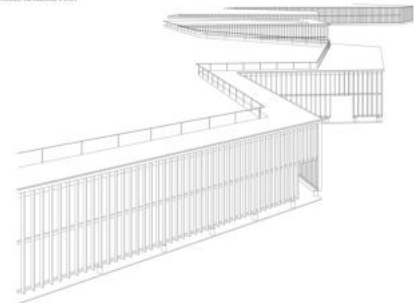
Rósal Wollenberg Vándorháló - Budapest, I. kerület
Csorngy Zoltán, Rencsényi Péter

2000

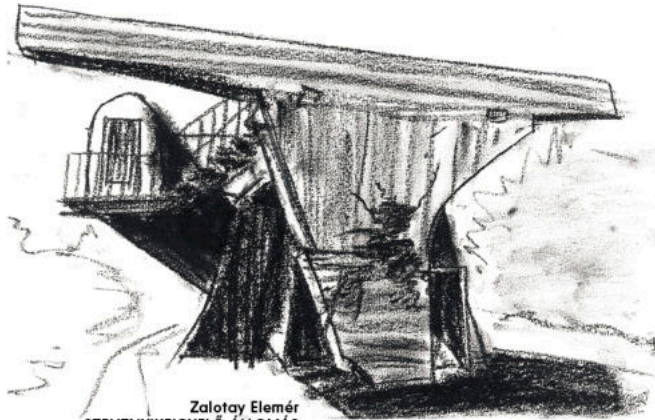
Áron-Dáni Református Templom és Képzőművészeti Iskola - Miskolc
Pászti Béla, Maggari Don

2009

Záróközpont - Székesfehérvár
Nagy Tamás

2013

Zalotay Elemér
SZPUTNYIKFIGYELŐ ÁLLOMÁS
Szombathely, 1968

Mozdulatlan betonép kámiál az Őri Nyugat fölött.

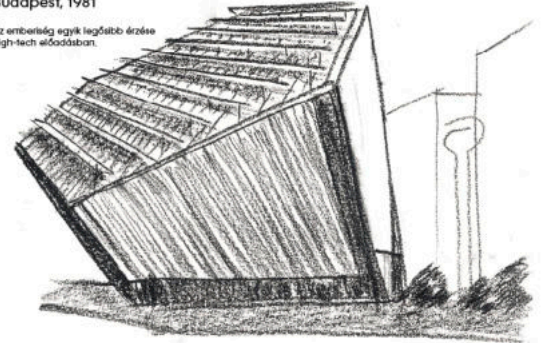
sporaarchitects:
Dékány Tibor
Finta Sándor
Hatvani Ádám
Vadász Orsolya
FÖVÁM TÉRI METRÓ
ÁLLOMÁS
Budapest, 2014

A város rétegei közötti fittos átjáró.

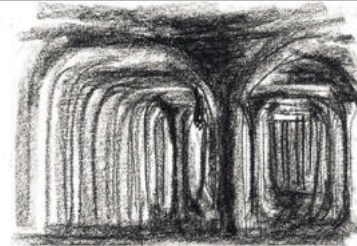
Szabó István
KÜLSŐ-KELENFÖLDI REFORMÁTUS
GYŰLEKEZET TEMPLOMA
Budapest, 1981

Az emberiség egyik legújabb érzése
high-tech előadásában.

Tomay Tamás
GŰL BABA UTCAI GARZONHÁZ
Budapest, 2001

Erdősen kompromisszumosnak tűnő talán az egyik legjobb társasház.

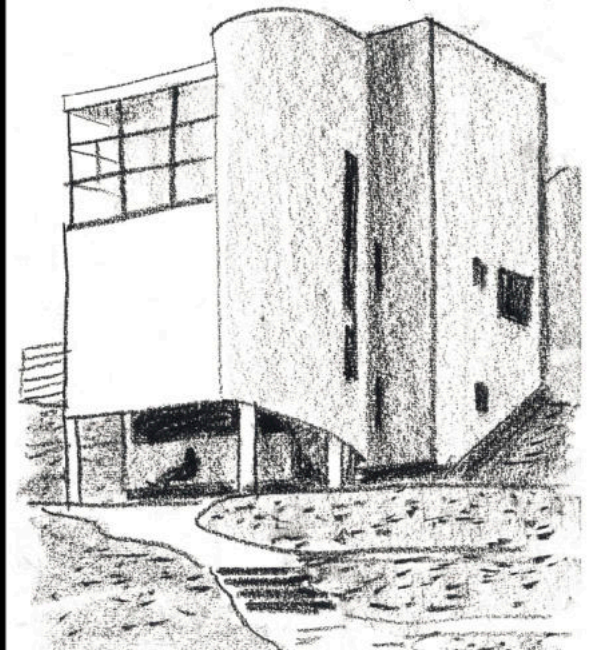
Gruber József
GELLÉRTHEGYI VÍZTÁROLÓ
Budapest, 1980

80.000.000 liter ivóvíz a hegyoldamban,
attól szép, hogy nem látszik, és ahogyan nem látszik.

Építészet és nemzet

Pécsi Eszter, Fischer József
SZÉPVÖLGYI ÚT 88/B. CSALÁDI HÁZ
Budapest, 1933

Nehéz a sok Bauhausból egyet kiemelni,
a tervező páros miatt mi ezt választottuk!

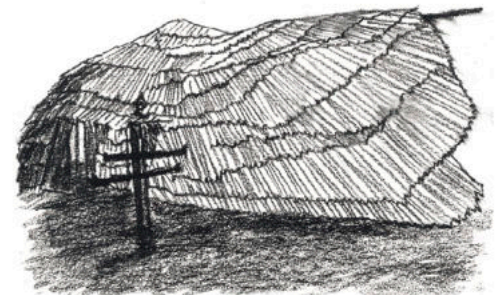
Virág Csaba
BUDAVÁRI ORSZÁGOS VILLAMOS TEHERELŐSZTŐ
Budapest 1979

Az egyik első, meghatározó, kortárs épület, amit gyerekkorunkban láttunk, és nagy
hatással volt ránk - sajnos a mi gyerekeinknek csak fotón fogjuk megmutatni.

Lechner Ödön, Pártos Gyula
IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM
Budapest, 1897

A nemzeti kánon nyomdomban egy személyes alkotó,
akinek ez az épülete mintaként személyesen érint.

Makovecz Imre
ZSINDELYES VENDÉGHÁZ (SÍHÁZ)
Dobogókő, 1982

Egyszerre formabontó és környezetbe illő, talán az egyik legzenesebb hazai épület.
Atmoszférája a felújítás után is az eredeti maradt.

LAB5 architects

rajzok: Erdélyi Linda
grafika: Korolovszky Anna
betű: Maholy Sans © Naske László Mihály

KÉK - Kortárs Építészeti Központ

BORD Stúdió:
Bordás Péter
NAGYERDEI STADION
Debrecen, 2014

Mértékadó a hazai sportlétesítmények építészetének történetében,
parkba illesztett, fűs és jövőkép.

1. Rózsavölgyi ház, Budapest, Szervita tér | Lajta Béla
1911-1912 | BFL Lajta Béla Virtuális Archívum

2. Vörös Kocka | Molnár Ferenc
1922 | © Deutsches Architekturmuseum

3. Pálos templom, Pécs | Weichinger Károly
1936-1937 | Magyar Nemzeti Digitális Archívum

4. Lakóház, Budapest, Tóth Árpád sétány | Jancsó György
1961-1963 | © Kovács Dániel

5. Forrásház, Orfő | Csépe György, Dalnászky Jenő
1970 | © Panyik István

6. Sház, Dobogókő | Makovecz Imre
1979-1980 | eloqpiateszter.hu

7. Szent Erzsébet Múzeum, Pécs | Ifj. Jankó István
1985-1986 | © Hajdú József

8. Erdei Iskola, Vinyóerdő | Turányi Gábor, Földes László
1994-1996 | © Máté Gábor

9. Gyermekotthon, Perbál | Karácsony Tamás, Jancsich Péter
1993-2000 | © Lugosi László László

10. Adeptus irodaház, Miskolc | Pazár Béla, Polák György
1995-2000 | © Polák György

„Kínosnak - modern értelemben - egy bizonyos példánkat nevezek, amely tartós műtárgy és mértékkel szögöl. A minta és a mérték fogalmában azonban feszültség, akár ellenmondások is rejtezhetnek. Meg kell különböztetni a művészeti kánon két fajtáját: a művészet gyakorlati életben, mindenkor jelenben működőképes és működő kánon, ahol az, ami mérték, egyben minta is; és a kulturális kánon, a „katalógus”, amely, függetlenül arról, hogy mintául szolgálhat-e a művészi gyakorlatban - másolható-e, utánozható-e, követhető-e -, mértékadó a kultúra művészetértékelésére nézve. A régi és az új minden vitája, amely végül is a modern esztétikai gondolkodást, ebből a feszültségből táplálkozik: ami mértékadó, nem szakszöveggé válik.”

Radványi Sándor: Hamisítás | Magyar Kiadó, Budapest
1995. | 118-119. o.

TÍZ KANONIKUS ÉPÜLET

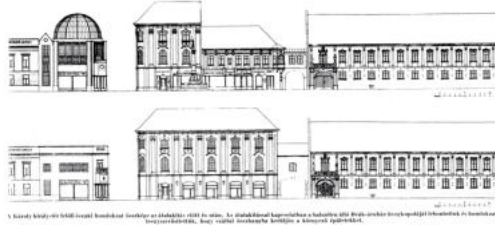
MORAVÁNSZKY ÁKOS

Gerevich Tibor 1939-ben a fegyverezett tömegelozást, a nyugodt és könnyű ritmusérzést, a nemes tartózkodás és a formai kiegyensúlyozottságot tartotta a magyar építéssel lényegi vonásainak, jól tudva azt, hogy ezek a tulajdonságok éppen a magyar stílust keresők alkotásaira nem illenek. A kánon függ meghatározásának időpontjától, még akkor is, ha azt általános érvényességgel fogalmazzák meg, s utána keresik azokat az alkotásokat, amelyek annak megfelelnek. Igéretesebb azonban előbb megkeresni az épületeket, amelyek egy kánon alapjait rejtik! Ezek nem feltétlenül a "nagy művek", az önmagukban zárt, kristályszerű képződmények, hanem amelyek befogadják a múltat és az "idegen" hatásokat, de szakítanak is azokkal, mert a jövő felé akarnak nyitni. Medgyaszay gödöllői villájával a körbsífi templom által képviselt kánonra hivatkozik, de a nyerstégla, lapostető és vasbeton már egy új világot képviselnek. Kotsis Iván székesfehérvári városrendezése a Gerevich által megfogalmazott magyar stílusjegyeket mutatja, de idézi Dél-Németország hangulatát is, mint ahogy Árkay városmajori temploma Itáliáét, Rerrich Béla szegedi Dóm tere Svédországot, Rimanóczy Gyula műegyetemi épülete pedig Dániáét. Léstyan Ernő Katona József utcai transzfórmátorháza a konstruktívizmus tanulságait mutatja. Az Olgyay testvérek Stühmer-gyára, Sámsondi Kiss Béla szövetszerkezetes lakóháza és a Belpátfalvi cementgyár a nemzetközi modern építészet racionalizmusát ökológiai és szerkezeti újításokkal teszi iránymutató alkotásokká. A magyar építészeti kánon nem az egyediséget keresi, hanem nyitott a máság felé, befogadva és átfórmálva azt.

Belmonte Leó műteremháza

Medgyaszay István
Gödöllő 1906.

Városház tér rendezése

Kotsis Iván, Schmidl Ferenc
Székesfehérvár 1938.

Fotó Á.M.

Városmajori Jézus Szíve plébániatemplom

Árkay Aladár és Bertalan
Budapest 1933.

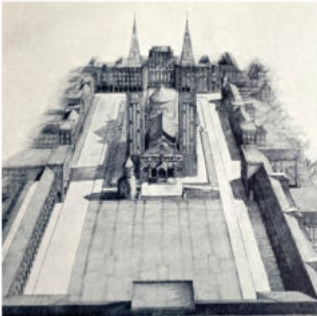
Fotó Á.M.

Stühmer csokoládégyár

Olgyay Aladár és Viktor
Budapest 1941.

Forrás: Construzioni Casabella 186 (1943).

Dóm tér épületei

Rerrich Béla
Szeged, 1935.

Forrás: Régi-Rerrich Béla. A Szegedi templomér. Budapest, é.n. [1932].

Sámsondi Kiss Béla, az építész lakóháza

Budapest 1943.

A felvételt Sámsondi Kiss Győzgynek köszönöm.

Ipari Anyaghivatal

Janáky István, Szendrői Jenő
Budapest 1942.

Forrás: Építészet 1942.

Belpátfalvi cementgyár, mészégető üzem

Milsley Sándor, Pesti Tibor, Péry Vilmos
Belpátfalva 1950.

Képfotó: SPARTERV Fotóarchívum, Modern Ipari Építészeti Alapítvány. A felvételt Haba Péternek köszönöm.

Transzfórmátorállomás

Léstyan Ernő
Katona József utca, Budapest 1975.

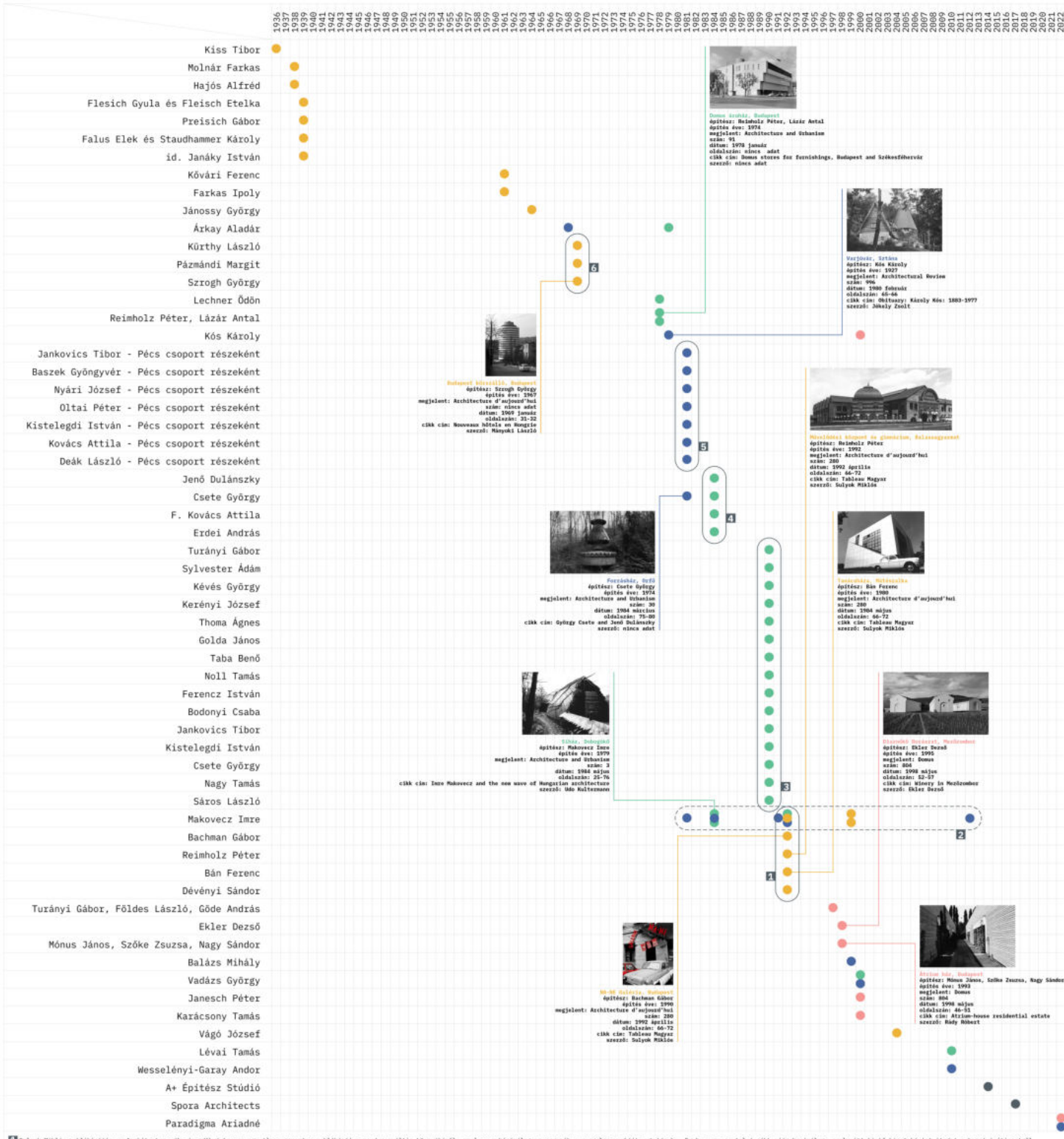
Fotó Á.M.

Budapest Műszaki Egyetem R épülete

Rimanóczy Gyula
Budapest 1954.

Fotó Á.M.

1 Sulok Miklós publikációja az Architecture d'aujourd'hui-ben az egyetlen csoportos publikáció a rendszerváltás környékéről, amely nem kizárólag az organikus mozgalmunkat mutatja be. Egyben ez az utolsó cikk máig bezárólag, amely áttekintő képet kívánt adni a hazai építészeiről.

2 Makovecz Imre az egyetlen magyar építész, aki több évtizeden át volt jelen munkáival a szemlézett nemzetközi lapokban. Ő a legelső magyar vizuálisan tevély a grafikonon. Rajta kívül csak Kós Károly, Árkay Aladár és Csete György tudott két eltérő évben is megjelenni. Kós és Árkay postumusz.

3 A rendszerváltás után 1990-ben egy teljes számat szentelt az Architecture and Urbanism a kortárs magyar építészetnek, és megszervezték függetlenül mutatott be 16 alkotót. Ez a legnagyobb nemzetközi publikációs eredménye a hazai építészetnek. Az orgánikusnak nem Makovecz Imre képviseli.

4 Az Architecture and Urbanism 1984-es márciusi számában már egymást követő oldalakon jelennék meg hazai alkotók, de még külön-külön áttekintő cikkeivel.

5 Jonathan Glancey, aki a korban több cikket is közölt a magyar építészeiről, az 1981-es cikkében a Pécs csoportot mutatja be átfogón, nyolc alkotót nevesítve.

6 Az egyetlen cikk, a modern korzából, amely több munkát mutat be az Architecture d'aujourd'hui-ben jellemt meg 3 hoteli ívetet. Az egyik az Annabella Hotel Pázmándi Margittól. Rajta kívül 4 nő érintett a listán: Falsich Eteleka, Thoma Ágnes, Szőke Zsuzsanna és Vadász Urszolya (Spora architects).

As Avery Index to Architectural Periodicals
 A Columbia University könyvtárának egyik adatbázisa, amely az építészethez köthető, nyomtatott folyóiratok legteljesebb gyűjteménye a világon. Az adatbázis az építészeti, építészeti tervezési, építészettörténet, városépítészeti, belsőépítészeti, tájépítészeti és műemlékvédelem témakörében szemlélt lapokat és heti kiadványokat tartalmaz. Az adatbázis 1930 óta épül és bizonyos esetekben az 1740-es évekig visszamenőleg tartalmaz cikkeket, megközelítőleg 800.000 darabot.

A Hungary OR Hungarian OR Budapest keresésére 1369 elemet listáz, amelyből 108 a Magyar Építőművészet bizonyos lapszámaira mutat. Ha ezeket kivonjuk akkor kijelenthetjük, hogy a világ legnagyobb építészeti magazinokat tartalmazó adatbázisa 1261 darab magyar hivatkozású, nem Magyarországon szerkesztett lapból származó publikációt tartalmaz. Ebből biztosan kinarad néhány szintén magyar építészetet bemutató cikk, amely a fenti kulcsszavakat nem tartalmazta, de nem valószínű, hogy számottevő mennyiség, így megközelítőleg ennyiszert jelent meg magyar építészeti produkum, vagy magyar építész nemzetközi összefüggésben.

Összevetésképpen ugyanezen adatbázis, 52.048 eredményt ad a spanyol, 21.419 eredményt a svájci építészetre és 6.082 eredményt a finn építészetre.

Az 1261 nemzetközileg hivatkozott munkán kívül is bőven van olyan, amely a magyar építészeti kánon részét kell képezze, az nem kétség, de azt is gondoljuk, hogy a nemzetköziség szempontjának beemelése a magyar építészeti kánon kialakításáról szóló diskurzusba már önmagában hasznos lehet. Hiába van magyar építész, ha az a nemzetek között nem látható.

Azért, hogy megfeleljünk a kuratóri felkérésnek, egy komolyabb szűkítést kellett tennünk, és így csak azokat a lapokat kutattuk meg mélyebbre hatóan, amelyek jelentősebbek, és ezért talán a leggyakrabban szolgálnak kutatási alapanyagként tudományos, valamint kanonizációs szándékkal létrejött további publikációknak. Ezek mind olyan lapok, magazinok, amelyek legalább ötven éves múltat tekintenek vissza, a mai napig léteznek, a világ különböző pontjairól származnak, de vállaltan nemzetközileg közönségesnek szólnak és ezért nincs regionális fókuszuk. Egyszóval olyan lapokat válogattunk, amelyek a világ építészetével foglalkoznak.

Ennek eredményeként a következő lapokat tekintettük át:

- The Architectural Review, GB
- Domus, IT
- Detail, DE
- Architecture and Urbanism, JP
- L'architecture d'aujourd'hui, FR

A szűkítéshez nem határoztunk meg időbeli korlátokat, mivel az Avery Indexbe bekerülő eredmények a bekerülés pillanatától kezdve az adatbázis részévé válnak és onnan kikerülnek nem lehet. Ezzel együtt, ha azt vesszük alapul, hogy az adatbázisba való bekerülés már egyfajta kanonizáció, akkor mindegy, hogy 70 évvel ezelőtt került bele egy épület, vagy tegnap.

Igy lehetőséges, hogy a szűrt 77 alkotásból álló listába szerénytelenül a Paradigma Ariadné két megjelenése is belekerült, de szeretnénk hangsúlyozni, hogy ez a lefektetett eljárárszerű miatt alakult így, nem pedig azért, mert az lett volna a célunk, hogy olyan válogatási szempontot találjunk, amely eredményeként mi is a kánon részei leszünk. Eppen ezért az utolsó válogatási folyamat során létrejött 10-es listában íródnak munkája nem szerepel.

Az eredmények között nem szerepeltettük továbbá a nem magyar származású építészek magyarországi házaikat. Így nem kaptak helyet a listában olyan széles körben publikált házak, mint Erick van Egeraat ING székháza, a Francia Intézet George Maurios építészeti, az O'Donnell + Tuomey építésziroda által jegyzett CEU épület a Nádor utcában, Sou Fujimoto városligeti Magyar Zene háza, a Mecanoo Andrássy úti tetőtér ráépítése, valamint a Budapesti Osztéri Iskola.

A 77 építészeti alkotás (76 építmény és egy kiállítás) egy infografikára rendeztük. A függőleges tengelyen az alkotók jelöltük, a vízszintes tengelyen pedig az éveket az első és az utolsó megtalált publikáció dátumai között, azaz 1936 és 2022 között. Azért döntöttünk úgy, hogy a tablón szerepeltettük az összes eredményt, hogy láthatóbbá tegyük a válogatási folyamatot, illetve azért, hogy megahyjunk a lehetőséget a szemlélőnek, hogy élméyjenek a grafikon általánosabb tanulságain.

A végső 10-es javaslatunk a képpel ellátott buborékokban emeltük ki.

Paradigma Ariadné, Budapest, 2023
 Special thanks to James Sobczak

ÉPÍTÉSZET ÉS NEMZET 10 ház

perényi stúdió
2023

helyszínek

1. Szent István Park 38-42., Dunapack-ház
2. Pozsonyi út 53-55., Vasaló-ház
3. Hollán Ernő utca 7/a és 7/b., egykori Lloyd mozi, ma B3C
4. Frankel Leó út 2-4., Lottóház, Bambi Eszpresszó
5. Tarasz Sevcsenkó tér
6. Fő utca 70-78., Bíróság és börtön
7. Fő utca 84., Király Gyógyfürdő
8. Csaba utca 5., Városmajori Jézus szíve-templom
9. Margit krt. 15-17., Dugattyús-ház
10. Margit-sziget, Hajos Alfréd Sportuszoda

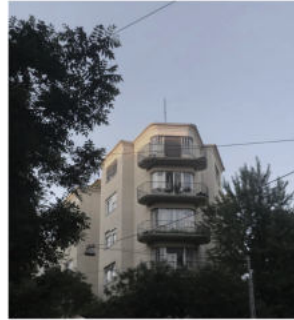

A mai építészeti kánont a ma alkotó építészek határozzák meg, azaz az ő kultúra-felfogásuk befolyásolja leginkább a magyar építészeti kortárs valóságát jelentő épületeket.
A MÉK által feltett kérdésre - Mi az a tíz legfontosabb épület/körterület/városrész/stb., ami egy magyar építészeti kánon alapját jelentheti? - így csak személyes válasz adható: melyek azok az épületek, amelyek színtűnk meghatározóak egyrészt a magyar építészeti kánon, másrészt a saját munkáink számára.
A személyes válogatás alapját az az útvonal adta, amin a leggyakrabban sétálunk végig nap, mint nap: otthonról az irodába, Újpestvárosházi a Logodi utcába és vissza. Az úton található épületeket ismerjük a legjobban, látjuk rajtuk a folyamatos változást és változtatást, a hozzá-, és ráépítéseket, az anyagok öregedését és a felújítások valóságát. Olyan épületek (és egyetlen tér) kerültek a válogatásba, amelyek a mai napig megőrizték eredeti formájukat és amelyek az építésüktől fogva meghatározóak nem csak a saját környezetükben, de városi léptékben is.

Szent István park 38-42.
Dunapack-ház
Hofstatter Béla és Domány Ferenc
1935-36 **1**

Pozsonyi út 53-55.
Vasaló-ház
Hámos (Hamburger) István
1941 **2**

Hollán Ernő utca 7/a és 7/b.
Egykori Lloyd mozi, ma B3C
Hofstatter Béla, Domány Ferenc
1937 **3**

Frankel Leó út 2-4.
Lottóház, Bambi
Eszpresszó épülete
Id. Janáky István,
Mihály Olga,
Perczel Dénes
1961 **4**

Tarasz Sevcsenkó tér
korábban névtelen köztérület,
Sevcsenkó nevével 2012-től viseli **5**

Fő utca 70-78.
Bíróság és börtön
Jablonszky Ferenc
1922 **6**

Fő utca 84.
Király Gyógyfürdő
Építető: Asszlán pápa
1565- **7**

Csaba utca 5.
Városmajori Jézus szíve-templom
Aszay Aladár
1932-33 **8**

Margit krt. 15-17.
Dugattyús-ház
Hofstatter Béla, Domány Ferenc
1937 **9**

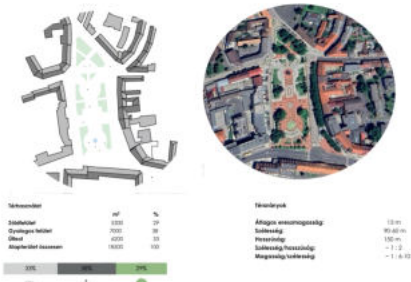
Margit-sziget
Hajos Alfréd Nemzeti
Sportuszoda
Hajos Alfréd
1930 **10**

ISMERED ŐKET?

MAGYARORSZÁGI TEREK

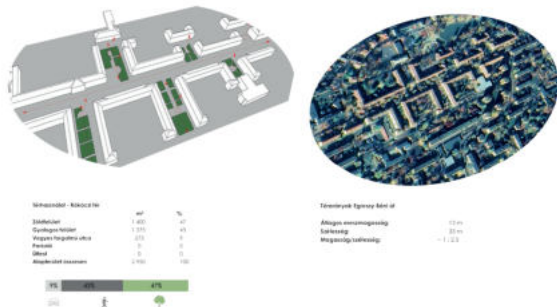
Az óriás Nagykanizsa Erzsébet tér

A régi hosszú Miskolc Széchenyi utca térláncolata

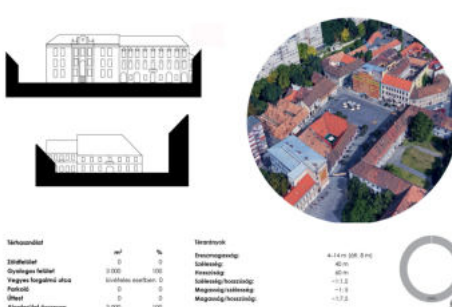
A modern hosszú Egeressy Béni út térláncolata

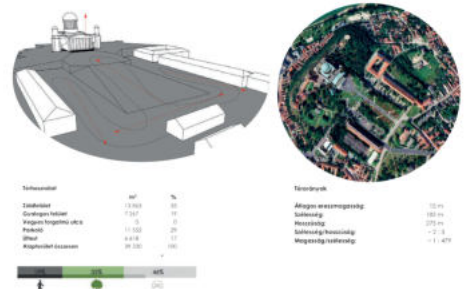
A soktoronyú egymásnak feszülő Kaposvár Kossuth tér

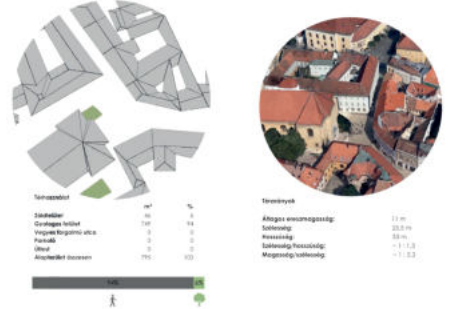
A kis kedves Óbuda Fő tér

A pöffeszkedő Esztergom Szent István tér

A kicsi Székesfehérvár Hősök tere

A kimért-komponált Kodály körönd

A sikkes Szeged Klauzál tér

Az úton levő Debrecen Kossuth tér

ISMERED ŐKET?

Tereink, tércinkeink legalább olyan fontos értékeink, mint épületeink, hisz „a város az a művészet, amelyet mindenki mindennap élvez” (Nasar).

A kiállítászűkereteimiattabemutatás csak egy érdekes minta sokféleségük kifejezésére. A terek a közösség építészeti legkomplexebb elemei. Nincs kezdetük és végük folyamatosan alakulnak, rengeteg történetet sűrítnek. Ők a zenében a szünet az erdőben a tisztás. Karakterek beszélgetnek velünk.

Tereink bár számosak még-sincsenek jó formában, 343 városunk közül sokakban egyáltalán nem fellelhetőkvagy ha igen nem megformáltak, térfalaik hiányosak, kuszák.

A válogatás egy 300 oldalas könyv (Szövényi Anna: Budapesti terek Terc 2021) és egy hasonló terjedelmű kézirát (Szövényi Anna: Magyarországi terek) alapján készült, mely sok-sok értékes teret mutat be adatokkal, rajzokkal összehasonlíthatóvá téve őket.

Jó lenne, ha tereink-közösségeink nem csak fennmaradnának, hanem megfelelő értékükön kezelve bővülnének, fejlődnének. Mi alakítjuk őket, mi tehetünk értük – minket tükröznek.

S Z Ö V É N Y I
A N N A
2 0 2 3

META Budapest

**A posztrealizmus
kísér(t)etei**

Budapest akkor vált várossá, amikor megszűnt város lenni. Ez az időtlen metaurbán paradoxon a konvencionálisan valóságként megjelölt társadalmi mezőben valamikor az 1990 utáni években manifesztálódott - de az elmélet történetiesedésének körülményei tulajdonképpen lényegtelenek. Annnyiban talán nem, hogy (nem véletlenül, hiszen véletlenek nincsenek) éppen ebben az időben tűnik fel a szellemvilágban a hantológia, azaz a marxizmus kísérleteinek látszólagos örökkévalósága. Mára látjuk: a szocialista, utópista modernizmus nem csak most, hanem már születésekor is kísérlet. Ezek az épített jelenések azóta is itt vannak, megkísértik az építész és a civitas-t, hogy újabb és újabb társadalmi kísérletekbe fogjon. Amiről azonban nem szól a hantológiai fáma: milyen városi terekben találkozhat az épület kísérlete a társadalom kísérletével? Hiszen közben, a legtöbbek számára észrevétlenül, a társadalom is kimúlt. Köztereink lettek láthatatlan ravatalai, a posztmodern és poszt-torikus irreális realizmus pedig az azóta is tartó halotti beszéde. Posztrealizmus.

URBANUM

ÉPÍTÉS ZET & NEM ZET

NEMZETI?

A nemzet nem etnikai kategória, egy konkrét történelmi kor, a felvilágosodás, illetve nálunk a reformkor szülötte. Ilyen értelemben ma sincs „Nemzet”, mert a klasszikus polgári társadalom átadta a helyét egy újabb, egyelőre még nem pontosan definiált együttélési formának. A nemzettudathoz köthető építészeti megnyilvánulások ezért kérdések.

ÉPÍTÉS ZETI?

A 21. századra alapvetően megváltozott az építész feladatköre és felfogása is saját tevékenységéről. A szakrális és világi reprezentáció helyébe a hasznosság és a közösség igényeinek kielégítése lépett, napjainkban pedig a környezet iránti felelősség, ami a meglévő állomány újrahazsnosítása, sőt, egyenesen a nemépítés kívánalmába torkollik. Ezek azonban nem régiókhoz köthető, hanem univerzális igények.

KÁNON?

A szó a görög kanón-ból ered, ami nádpálcát, átvitt értelemben vonalzó, mérővesszőt jelent. A fogalom jelentése szabály, zsinórmérték, norma, minta, és olyasmit takar, ami megkérdőjelezhetetlen, tekintéllyel bír és sérthetetlen. NEM GONDOLOM, HOGY A 21. SZÁZAD MÁSODIK ÉVTIZEDÉBEN ILYESMIRE LENNE IGÉNY, VAGY SZÜKSÉG; az építészet lényegét nem kiragadott példák reprezentálják. Az építészet szövet, amiben vannak erősebb és vékonyabb szálak, bármelyik szakad el, a szövet felfeslik.

AMIT KERESÜNK

AMIT KERESÜNK, VALAMIFÉLE OTTHONOS IRÁNY, AMI BEFOGADHATÓ A FELHASZNÁLÓK SZÉLESEBB KÖRE SZÁMÁRA IS, ÉS MINTÁUL SZOLGÁL EGY MAGAS MINŐSÉGŰ ÉPÍTETT KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSÁHOZ. A KÖVETENDŐ IRÁNYT NEM A REPREZENTATÍV MEGRENDELÉSRE ÉPÜLT, SOK PÉNZBŐL LÉTREHOZOTT, MONUMENTÁLIS ÉPÍTÉS ZETI ALKOTÁSOKBAN, HANEM A HÉT KÖZNAPI LÉPTÉKBEN KERESEM. ELÉG EGY ÁTLAGOS UTCÁN VÉGIGSÉTÁLNÍ, ÉS ELŐTTÜNK ÁLL A PÉLDATÁR.

BUDAPEST, 3. KERÜLET, DARU UTCA. A 19. század többszintes városi iskolájával indul, a 21. század újmodern társasházával végződik. Közte ott a 20. század egész építészettörténete, falusi léptéktől a nagyvárosig. A perspektíva az utca végi erdőbe torkollik. Nézzünk körül...

szerező: Zöldi Anna

KÖZÖS FORRÁS

Nemzeti építészetünk meghatározó épületei

ZSUPPÁN ANDRÁS

Létezik-e korszerű nemzeti stílus, és ha igen, milyen hagyományból táplálkozik? Az elmúlt másfél évszázadban ez a kérdés sok jelentős magyar építész foglalkoztatott, többek közt Lechner és Medgyaszay, Kóst és Makoveczet, a kritikai regionalizmus hazai követőit. Mind arra törekedtek, hogy a magyar építészet karakteresen hazai legyen, ne oldódjon fel a globális civilizáció univerzalizálásában, mindamellett nyugati szemmel is érvényes és értelmezhető megoldásokban gondolkodtak. A magyar építészet azonban nem stílus. Inkább sajátos iz, amit definiálni lehetetlen, de minden korszak alkotásaiban megérezhetjük, és mindegyik korszak hozzáette a magét. Ettől váltak magyará az Arpád-kor román-gótikus kistemplomai és a klasszicista kürtiak, lett alföldi szecesszió és mátrai modern. Olyan hagyomány, amelybe beletartoznak korszakos művek és névtelen, rég eltűnt falusi házak. Békében megfér benne a Varjúvár szelíd romantikája és a szántódi révház 20. század közepi, lendületes optimizmusa.

Szentháromság-templom

Velemér
13. század

Fotó: Takács István
Wikimedia Commons / 1977

A népi hagyomány

Ismeretlen falu
1930-as évek

Fotó: Sütő János
Fortepan 171637

Magyar Nemzeti Múzeum

Pest
Pollack Mihály, 1837-1847

Fotó: Klósz György
Fortepan 82268 / Budapest Főváros
Levéltára / 1980-as évek

Sándor-kastély

Bajna
Hild József, 1833-1835

Fotó: Vitéz Szabolics

Magyar Állami Operaház

Budapest
Ybl Miklós, 1873-1884

Fotó: Somlai Tibor
Fortepan 24144 / 1930

Varjúvár

Sztána
Kós Károly, 1909-1910

Fotó: Poleteczky Andrea
Wikimedia Commons / 2010

Kékes Szálló

Kékestető
Miskolczi László és
Csonka Ferenc, 1933-1938

Fotó: Aszódi Zoltán
Fortepan 174210 / 1941

Szántódi rév

Szántód
Dianóczky János, 1961-1963

Fotó: UVATERV
Fortepan 2541 / 1968

Stház

Dobogókő
Makovecz Imre, 1980

Fotó: Országépítő 2012 no. 3
/ 1980

Dísznókó Borászat

Mezőzombor
Ekler Dezső, 1993-1995

Fotó: Építészfórum